

חיים שיבאי

רפואה

השבוי הוא בןך

כמות גדולה של תרופה חדשה לפצעים נוראים אלה. יחד עם צוות מיוחד, שהתמחה באמריקה בטיפול בפצועי-הנאפאלם של ויאט-נאם, עזרה תרופה זו לנפגעים — ביניהם שבויים ונפגעים ירדניים.

את המסורת היפה ביותר של הרפואה הצבאית שמר שיבאי, כאשר הציב דחקא לטיפול בשבויים את רופאיו המעולים ביותר — דבר שעורר נגדו ביקורת קנאית. שיבאי עצמו ענה למבקריו בצטטו את הדיבורים שנאמרו לו במלחמת-העולם על-ידי רופא צבאי בריטי: "האר לך שברגע זה בנך שלך הוא פצוע ושבו בידי האויב..."

איש-הרפואה של תשכ"ז היה האיש שרי-פא את פצעי-המלחמה: החובש שרץ בין הפגזים, הרופא הצבאי שנע בעיקבות הילוחמים, והרופא בעורף, שטיפל בפצועים בוריות ובמסירות.

את כולם ייצג וסימל אחד מהם, שהיה בעבר הרופא הראשי של צה"ל: הד"ר חיים שיבאי, מנהל בית-החולים תל-השומר.

תרומתו המיוחדת של שיבאי היתה נעוצה בראייתו את הנולד. מתוך ההנחה כי ב"מלחמה תמלא פצעי-הנאפאלם תפקיד חשוב, דאג מראש, בדרך-לא-דרך, להשיג מאמריקה

שלמה גורן

ספרות

ירושלים של זהב

נעמי שזר

כשאיש לא חלם עדיין על המלחמה — ושהפך להימנון-הקרב של תשכ"ז: ירושלים של זהב של נעמי שזר, שיישאר כנכס ספרותי אחרי שיישכחו כל יצירות-הקיסט של השנה.

קיסט זה מצא את ביטויו, בעיקר, במיטחור הספרותי העיקרי של השנה: אלבומי הנצחון, שכמעט כולם היו גרועים, וספרי-המלחמה, שהיו גרועים עוד יותר. יתכן כי מלחמת ששת-הימים הלילה, בלב אחד הלוחמים, יצירה ספרותית גדולה — אבל היא לא הבשילה עדיין בתשכ"ז.

שתיים מן היצירות הרציניות של השנה, שלא זכו כמעט לתגובה בגלל המאורעות, היו על מצבו של האדם, הרומן הפילוסופי השני של פינחס שדה, וד"ר ברקל ובנו מיכאל, מאת סופר ישראלי צעיר יליד-פולין, דן צלקה, שלא מומן עבר לעברית כשפת-ביטוי, והעושה בה פלאים.

בסוף תשכ"ז היה קשה להאמין כי באותה שנה חל המאורע החיצוני הגדול ביותר בספרות העברית: הכרת "ש"י עגנון בפרסי-נובל.

היתה זאת הפעם הראשונה שהספרות העברית זכתה בהוקרה בינלאומית, דבר שינתן את אותותיו גם בהערצת גיבורים ביתית.

דחקא המחול הפולחני ליצירה, שהתפתח סביב מאורע זה, שעבר לא פעם את גבול ה"מגוחך, רק הבליט כמה זרה יצירתו של עגנון, שומר הגחלת של התרבות היהודית, לתוכן החי של המציאות הישראלית.

השפעה הפוכה היתה ליצירה, שהטביעה את חותמה על הימים הגדולים של השנה, ושנחרתה עמוק בתודעת העם. היה זה שיר שנולד, בשולי הספרות, כפזמון מושר,

דת

„מוקיון עם שופר“?

דתית עמוקה ואמיתית. תחת זאת באה פרשה מכוערת של מוקיון נות וקנוניות. הרב שלמה גורן, רודף פירסומת ראשון-במעלה, התרוצץ עם שופרו בין הכותל והריסיני, כשהוא דואג — כמו השר הממונה עליו — להצטלם בכל הפוזות. אישיות דתית מסוג אחר, הפרופסור ישע"יהו ליבוביץ, טען כי "המוקיון עם ה"שופר" מחבל בדת ישראל ומרוקן אותה מחוכמה המוסרי.

אולם גורן לא הסתפק בחבלה זו. בעודו מתקוטט עם שרידתות על סמכויות-השליטה ליד הכותל, ועם הרבנים הראשיים על זכות-הכניסה לתרהבות, עשה מעשה שחיבל במדינה כולה. הוא פתח בהסתערות על חצר מיסגרי-הסלע, אחד מקודשי-הקדושים של האיסלאם, ואף החל מדבר על הצורך להקים את בית-המיקדש — במקום המיסגד.

כך עזר גורן לקומם את האיסלאם כולו נגד המדינה. גורן לא היה היחיד שחטא, כדי לסחוט יוקרה ותועלת מכיבוש ירושלים, אנשי הדת, שיצרו פולחן סביב הכותל, נטלו ממנו כל הוד והדר. אנשים בעלי תודעה דתית אמיתית יכלו רק להתפלל, בפרוס הגי ישראל, כי הקדושים ברוך-הוא יציל את הכותל מידי עסקני-הדת.

רק צעד אחד מפריד בין הנשגב והמגורן, ח"י אמר נפוליון — ועסקני הדת בישראל הוכיחו זאת השנה. עד למלחמה הם היו עסוקים בהסתערות על ניתוחי-המתים — מסע של היסטריה מפוברקת, שהכניסה למפלגות הדתיות תרומות וקולות. אך כאשר פרצו חיילי צה"ל אל הכותל המערבי — נפתח פרק חדש לגמרי. הכיבוש עורר רגשות עמוקים. צעירים, הרחוקים מן הדת, גילו בנבכי ליבם רבדים של תודעה דתית. זה יכול היה להיות אות להתחדשות

עיתונות

קול צלול בסערה

הם היו גיבורים בעלי-כוחתם. כאשר פיר-סמו את גילויים על פרשת חטיפת בן-בר-קה — תערובת של ידיעות-החזון ורכילות מקומית — לא חלמו כלל כי הם מתגרים בכל מערף-השלטון בישראל. היה נדמה להם כי הדברים מותרים, פחות או יותר, לפיר-סום.

התגובות ההיסטריות של השלטונות — מעצרת-הסתר, האישום בריגול חמור, המשפט החשאי, העונש החמור — כל אלה היו סימנים של מצפון רע, והם התקמו בעבליהם. כי הם הביאו לפירסום מירבי של הגילויים ברחבי העולם.

עד ליום-העצמאות לא היה ספק מי יהיו אנשי-העיתונות של תשכ"ז: מוקים גילין ושמואל מור, שני גיבורי פרשת בוג. שהיכתה גלים בעולם כולו והסעירה את הארץ.

חיים הרצוג

של טיראן של שלום כהן במיבצע-סיני. בין העתונאים והפרשנים, בלט רק איש אחד שתורם תרומה מקורית גדולה משלו לעיצוב המוראל הלאומי. הוא לא היה עתוני אי מקצועי וגם לא שדרן מקצועי. חיים הרצוג הפך כמעט במקרה לפרשן הצבאי הראשי של ישראל, ערב הקרבות — ובמשך ימים ארוכים הפך קולו לקול ישראל. מול ההתברכות ההיסטריות של תחנות ערב ועתונות, היו דבריו גלויי-הלב, השקולים והצלולים של אדם תרבותי זה מקור הש"ד ראה להמונים בימי החרדה.

למחרת פרוץ-הקרבות התחיל נסיונו ה"מאולתר של העולם הזה לפרסם דף יומי לשעת-חירום" — עתוני-יומי מסוג חדש לגמרי בארץ. בדומה לעתונים המודרניים ביותר בעולם. דף, שהמשיך להופיע משך חודשים כדיוק, הוכיח כי העיתונות הישראלית מפגרת בדור, וזקוקה למהפכה — וכי ניתן ליבצע מהפכה זו באמצעים מתאימים.